

CEES VAN DEN AKKER ADVIES

QuickScan Vooronderzoek **Ontploffbare Oorlogsresten**

Opdrachtgever:	Plangroep Heggen BV
Project:	Herinrichting Stationsstraat e. o. te Simpelveld
Kenmerk:	CA/QS.VO-OO/022-13
Datum:	15 november 2022
Versie:	01

CEES VAN DEN AKKER ADVIES
Adviseur Opsporen Ontplofbare Oorlogsresten
Vooronderzoek – Directievoering – Toezicht

Datum: 15 november 2022	Datum:
Opgesteld door: Dhr. C. van den Akker Onderzoeker/Auteur	Opdrachtgever:
	

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	pagina
1. <u>Inleiding</u>	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Doel.....	4
1.3 Verantwoording.....	4
1.4 Werkwijze.....	4
1.5 Eerder uitgevoerde onderzoeken.....	5
1.6 Afbakening van het onderzoeksgebied.....	5
2. <u>Samenvatting</u>	5
3. <u>Bronvermelding</u>	6
4. <u>Algemene informatie</u>	6
5. <u>Inventarisatie bronnenmateriaal</u>	
5.1 Literatuur.....	7
5.2 Informatie uit eerder uitgevoerde onderzoeken.....	9
5.3 Archief EODD.....	10
5.4 Vliegtuig en bombardementgegevens.....	11
5.5 Archieven Luchtfotocollectie.....	12
6. <u>Analyse van bronnen</u>	13
7. <u>Afbakening gebieden</u>	14
8. <u>Contra indicatie</u>	15
9. <u>Conclusie</u>	16
10. <u>Advies</u>	16
11. Bijlage Protocol “Toevalstreffer OO uit de 2e WO”	17
12. Nieuwe regelgeving per 1 januari 2021	18

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot het uitvoeren van een QuickScan Historisch Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten (hierna OO) vloeit voort uit het voornemen tot het herinrichten van de Stationsstraat en omgeving te Simpelveld gelegen in de gemeente Simpelveld.

Gezien het gegeven dat er zich in de Tweede Wereldoorlog met name tijdens de geallieerde opmars in Limburg oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden mag de aanwezigheid van OO of delen daarvan niet worden uitgesloten. Het is van belang om duidelijkheid te krijgen over de aard en omvang van de situatie aangaande OO, ten einde de veiligheid van personeel en (directe) omgeving tijdens de realisatiefase op een verantwoorde wijze te kunnen waarborgen. Om inzicht te krijgen in de mogelijke risico's heeft Plangroep Heggen BV aan *Cees van den Akker Advies* opdracht verleend tot het uitvoeren van een QuickScan vooronderzoek OO naar de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten of delen daarvan binnen het onderzoeksgebied.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit QuickScan onderzoek is beoordelen of er indicaties zijn dat binnen het projectgebied OO aanwezig zijn. Het onderzoek zal resulteren in een rapportage met een advies over de te nemen vervolgstappen bij de mogelijke aanwezigheid van OO.

De classificatie verdacht wordt gegeven indien er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van OO, welke na de Tweede Wereldoorlog in de bodem zijn achtergebleven. Dit op basis van geverifieerd feitenmateriaal.

De classificatie niet verdacht wordt gegeven indien geen of onvoldoende feitelijke aanwijzingen worden verkregen voor de aanwezigheid van OO.

1.3 Verantwoording

De risico- inventarisatie is uitgevoerd door C. J. E. M. van den Akker.
(senior adviseur Opsporen Ontploffbare Oorlogsresten)

1.4 Werkwijze

In het vooronderzoek wordt onderscheid gemaakt in de volgende onderdelen:

- inventarisatie van bronnenmateriaal;
- beoordelen en evalueren van bronnenmateriaal;
- opstellen van een rapportage

Het bronnenonderzoek vindt plaats op basis van een inventarisatie van:

- informatie welke aanwijzingen geven dat het onderzoeksgebied, of een gedeelte daarvan, verdacht is op de aanwezigheid van OO (indicaties);
- informatie welke aanwijzingen geven dat het verdacht gebied, of een gedeelte daarvan, als onverdacht kan worden aangemerkt (contra-indicatie).

Van contra-indicaties is sprake wanneer in het onderzoeksgebied in het verleden gerichte opsporing van OO heeft plaatsgevonden of dat grondwerkzaamheden binnen het verdachte gebied hebben plaatsgevonden.

De indicaties en contra-indicaties uit het bronnenonderzoek worden beoordeeld en op basis daarvan wordt gemotiveerd vastgesteld:

- of er sprake is van een OO verdacht gebied, en zo ja;
- de (sub)soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van vermoedelijke OO;
- horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied;

Eindresultaat is een rapportage met bijlagen.

Voor het verzamelen en inventariseren van gegevens over oorlogshandelingen is mede gebruik gemaakt van bronnen uit eerder uitgevoerde onderzoeken.

1.5 Eerder uitgevoerde onderzoeken ter plaatse of omgeving.

Vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten Schilterstraat Simpelveld

OPDRACHTGEVER : Antea Group

LOCATIE : Schilterstraat Simpelveld

ONS PROJECTNR. : 2162139

UW PROJECTNR. : 0458973

VERSIE : 01

DATUM : 13-8-2021

1.6 Afbakening onderzoeksgebied OO

Binnen het rode kader het Quickscan onderzoeksgebied OO.

2. Samenvatting

- Het onderzoek is gestart met een inventarisatie van eerder uitgevoerde Vooronderzoeken OO ter plaatse en/of omgeving.
- Vervolgens is een inventarisatie van bronnen uitgevoerd, waarin mogelijk informatie over oorlogshandelingen binnen het onderzoeksgebied en omgeving is te vinden.
- Relevante informatie is verzameld, beoordeeld en per bron opgetekend in dit rapport.
- Vervolgens is op basis van feitelijke aanwijzingen het onderzoeksgebied (of delen daarvan) aangemerkt als verdacht/ niet verdacht van OO.

Resultaat

- Op basis van bronnenmateriaal (literatuur en archieven) is vastgesteld dat er troepen van zowel Duitse als Geallieerde legers aanwezig zijn geweest in Simpelveld. Op basis van diverse bronnen is een samenvatting van gebeurtenissen opgesteld. Feitelijke aanwijzingen dat er mogelijk OO zijn achtergebleven ter plaatse van het projectgebied zijn niet aangetroffen.

Conclusie

- Op basis van evaluatie van verzamelde informatie is het onderzoeksgebied **niet verdacht van OO**.

Advies

Het onderzoeksgebied is aangemerkt als niet **verdacht van aanwezige OO**.

Wij adviseren, de voorgenomen werkzaamheden op reguliere wijze uit te voeren.

3. Bronvermelding

Voor het uitvoeren van het onderzoek en het formuleren van een advies is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

Literatuur

Auteur	Titel	
A. Korthals Altes	Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945	
EOCKL EOD	Archief geruimde explosieven	
Zwanenburg, G.J.,	En nooit was het stil Kroniek van een luchtoorlog.	
AVG	Vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten Schiltestraat Simpelveld	
Heemkundevereniging Mechelen	Bevrijding van Mechelen, 13 september 1944 overzicht Duitse en geallieerde troepen	

Archieven

Naam	Locatie	
Dotka Luchtfotocollectie	Website Dotka.com	Kadaster
Bombardementen en neergekomen vliegtuigen	Cees van den Akker Advies/ Theo Eversteijn	Cees van den Akker Advies
Verliesregister 1940 Defensie en oorlogsschade	Website Rijksdienst voor cultureel erfgoed	Website
BeoBom	Ruimingskaart explosieven EODD	Website
Rijksdienst voor het Cultureel	Erfgoed	Website
ROB P. W.J.M. VAN DER HEIJDEN TUSSEN ANGST EN HONGER. FACETTEN VAN HET LEVEN IN DE OOSTELIJKE MIJNSTREEK TIJDENS DE TWEEDE WERELDOOR- LOG	Land van Herle	Website

4. Algemene Informatie

4.1 Inleiding

Er kan met zekerheid worden vastgesteld dat er binnen het grondgebied van de gemeente Simpelveld oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Om een indruk te geven van de oorlogshandelingen is door een samenvatting uit diverse publicaties, een algemeen historisch overzicht samengesteld.

4.2 Algemene historische context.

Mobilisatieperiode

In de periode september 1939 – april 1940 werden de Nederlandse strijdkrachten gemobiliseerd. Aanleiding was de Duitse inval in Polen in september 1939 en de daaropvolgende oorlogsverklaring van de Frankrijk en Groot-Brittannië aan de Duitse regering. In deze periode werden de verschillende onderdelen van Nederlandse strijdkracht onder de wapenen geroepen en werd er een begin gemaakt met het aanleggen van verdedigingslinies, voorbereidingswerkzaamheden ten behoeve van inundaties, mijnevelden en versperringen.

Ondanks de snelle Duitse successen bleven op enkele plaatsen Nederlandse soldaten fanatiek doorvechten. Vaak zorgde het gebrek aan verbindingen en de onduidelijkheid over de Duitse aanval voor heldendaden aan Nederlandse kant. Ondanks dit plaatselijk moedig verzet van Nederlandse zijde konden de Duitsers over het algemeen zonder grote verliezen snel hun aanvalsplannen uitvoeren. De verdedigers werden snel overrompeld en uitgeschakeld. De Duitsers straften tegenstand af met korte, felle beschietingen, waar de verdedigers bij gebrek aan gelijkwaardige wapens vrijwel machteloos tegenover stonden en vaak vluchtten. Verder is het voor de bewoners van Simpelveld vrij rustig gebleven. Veel is er niet beschadigd tijdens de Duitse aanval.

5. INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL

5.1 Literatuur

Bron: ROB P. W.J.M. VAN DER HEIJDEN

TUSSEN ANGST EN HONGER.

FACETTEN VAN HET LEVEN IN DE OOSTELIJKE MIJNSTREEK TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG

Relevante informatie m.b.t. het onderzoeksgebied is hieronder opgenomen.

De bevrijding van Eys, Bocholtz, Simpelveld, Voerendaal en Heerlen

In de namiddag van 16 september werd Eys bevrijd, nadat de bevolking bijna vier dagen veiligheid had gezocht in schuilplaatsen die in de heuvels waren uitgehouwen. Vervolgens trok Amerikaanse infanterie, gesteund door tanks, door de velden van Nijswiller op naar Bocholtz en Simpelveld. Inmiddels waren op vrijdag 15 september het Heerlense station en emplacement grondig vernield en waren door de Duitsers en hun geestverwanten de laatste voorraden weggehaald. Die week waren er bijna onophoudelijk razzia's geweest om de mannen, in de leeftijd van 15 tot 55 jaar, op te sporen die zich aan het aanleggen van versterkingen voor de Duitsers onttrokken.

Op 16 september verscheen vanuit Ubachsberg een Amerikaanse patrouille, vijftien soldaten met enkele jeeps en een lichte tank (119e regiment van de 30^e infanteriedivisie), in de stad. De Amerikanen hadden geen Duitser gezien. De bevolking stroomde de straat op; de Nederlandse vlag werd massaal uitgestoken, maar de Amerikanen waren niet gekomen om Heerlen te bevrijden. Zij wilden weten waar de Duitsers waren.

De patrouillecommandant probeerde dat de bevolking duidelijk te maken: "If the Krauts find us here, they wil murder you, me and everybody." Zij trokken zich terug op Ubachsberg en meldten dat er in Heerlen geen Duitsers meer waren. Maar er verschenen opnieuw Duitse soldaten, die terugtrokken van de opgegeven Geullini e. Zij wilden zich tussen Brunssum en Kerkrade hergroeperen om zich vervolgens terug te trekken op de Westwall. Terwijl de burgers op straat meenden dat de Amerikanen er waren, reden plotseling gefrustreerde, wild om zich heen schietende Duitse soldaten op motoren via de Saraleastraat naar het station. Er werden handgranaten naar het station en naar het Royaltheater gegoooid. Ook probeerden ze het postkantoor annex telefooncentrale te vernietigen. De branden die toen ontstonden werden, ondanks Duitse tegenstand, geblust.

Op 17 september rukten twee Amerikaanse infanteriebataljons (het eerste en het derde bataljon van het 119e regiment) vanuit Ubachsberg via Vruschemig op naar het Aarveld in Heerlen. Zij dreven de Duitsers voor zich uit in het Bekkerveld, waar deze zich opnieuw probeerden te nestelen in kelders van woonhuizen en in een school. Na enkele Amerikaanse salvo's leek het erop dat de Duitsers de wijk hadden genomen. Om 17.20 uur rolde de eerste Amerikaanse tank via Benzenrade over de Bekkerweg Heerlen binnen. Daarachter kwamen de infanteristen van het 1e bataljon van het 119^e regiment.

Het aantal Amerikaanse soldaten was niet indrukwekkend groot, maar dat kon de feestvreugde niet drukken.

Er werd volop en zonder aarzeling gevlagd. De ondergedoken burgemeester Van Grunsven kwam al voor de bevrijding om 16.00 uur in het gemeentehuis aan, waar het provisoir gezag het bestuur weer aan hem overdroeg.

Vervolgens gingen alle vlaggen die men maar kon vinden in het gemeentehuis in top. De burgemeester sprak de burgerij vanuit de geopende stadhuisdeur geestdriftig toe. De tirannie was verdreven.

De bevrijders stonden nogal sceptisch tegenover dat vlagvertoon omdat in het Imstenraderbos nog best Duitsers konden liggen. Bovendien lag Heerlen nog binnen het bereik van de Duitse artillerie.

Tegen de avond werd de feestvreugde nog getemperd doordat de Duitsers een aantal granaten op de stad afvuurden." De bevrijding van Heerlerheide verliep niet zonder slag of stoot.

Op 18 september stuitten om 11.00 uur Amerikaanse tanks op Duitse stellingen. Na een hevig vuurgevecht konden de burgers hun bevrijding vieren. Duits propagandamateriaal, dat uit de huizen van gevluchte Duitsers was gehaald, werd gebruikt om vreugdevuren te stoken. Tijdens die feestelijkheden daalde echter plotseling een granatenregen op Heerlerheide neer, waarbij naast materiële schade, doden en gewonden vielen. De festiviteiten gingen echter gewoon door.

Op 18 september werden de laatste Duitsers uit nog niet bevrijde delen van Heerlen en Heerlerheide verdreven, waardoor omstreeks 3 uur ook Heerlen een volledige vrije stad was.”

Bron: www.wegnaardebevrijding.nl

Resultaat: In de geraadpleegde literatuur zijn geen aanwijzingen gevonden welke wijzen op oorlogshandelingen feitelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van OO binnen het projectgebied zijn niet op te tekenen.

Conclusie: Op basis van informatie verkregen uit literatuur is het onderzoeksgebied niet verdacht op de aanwezigheid van OO.

5.2. Informatie uit eerder uitgevoerde vooronderzoeken

Vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten Schilterstraat Sijpeveld

OPDRACHTGEVER : Antea Group

LOCATIE : Schilterstraat Sijpeveld

ONS PROJECTNR. : 2162139

UW PROJECTNR. : 0458973

VERSIE : 01

DATUM : 13-8-2021

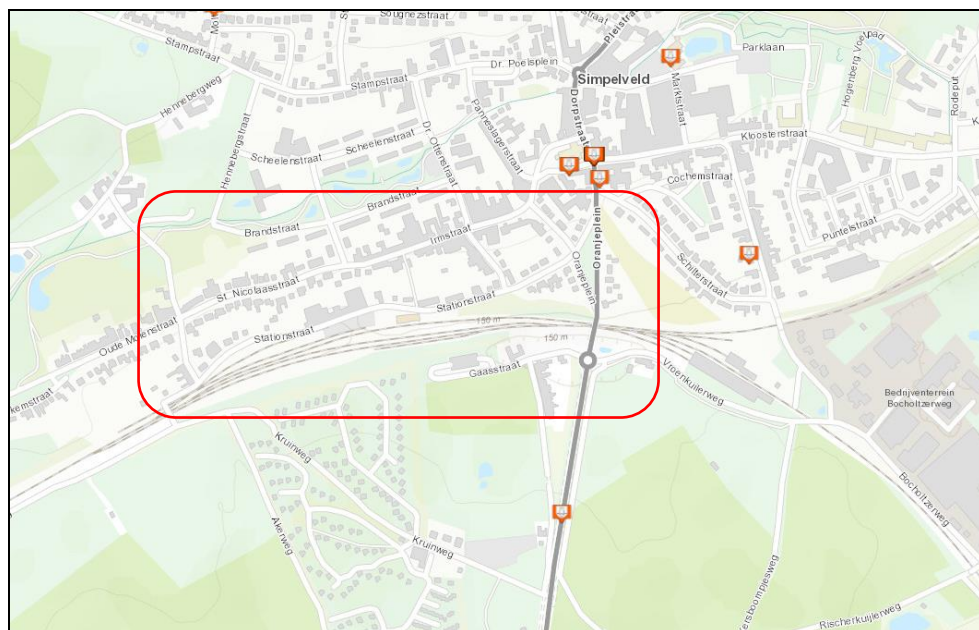
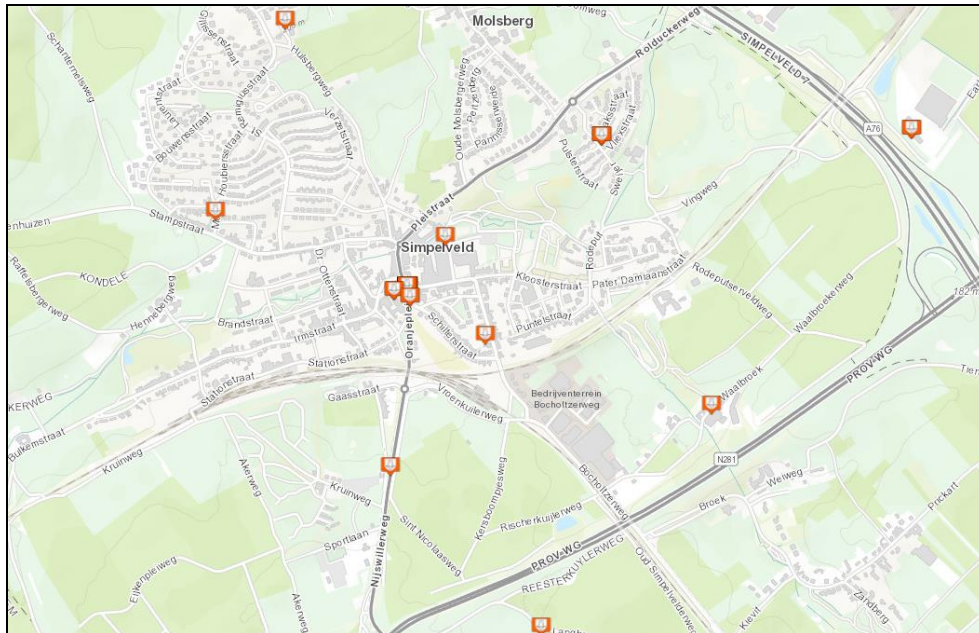

Bovenstaande bodembelastingkaart uit het vooronderzoek Schilterstraat Sijpeveld.

- Het gearceerde gebied is verdacht van OO.

Conclusie: Het gebied verdacht van OO is gelegen buiten het projectgebied Herinrichting Stationsstraat

5.3. Archief Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) Opgave van meldingen en ruimingen

Uitsnede ruimingskaart met onderzoeksgebied binnen het rode kader

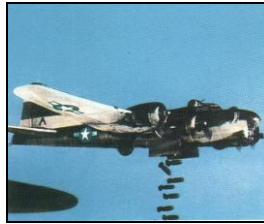
Meldingen van mogelijke explosieven opgetekend op bovenstaande kaart. Bron: BeoBom.
Op bovenstaande kaart zijn de meldingen van mogelijke OO aan EOD vanaf 1972 aangegeven.

Resultaat: Er zijn een aantal meldingen van ruimingen OO in de omgeving van het projectgebied ingetekend.

Conclusie: Er zijn geen feitelijke aanwijzingen van ruimingen OO binnen het projectgebied aangetroffen

5.4 Opgave van uitgevoerde bombardementen neergekomen vliegtuigen te Simpelveld

(Bron: Archief Cees van den Akker Advies)

10 mei 1940

Neergekomen Junker Ju 52/3m ter hoogte van het Langeveld bij Bochholtz, Simpelveld

april 1943

Bombardement op Simpelveld. Getroffen werd Klein Haasdal.

Resultaat: In voorgaande opgave van bombardementen en neergekomen vliegtuigen zijn geen meldingen van bombardementen binnen het onderzoeksgebied aangetroffen.

Conclusie: Ter plaatse van het projectgebied zijn geen feitelijke aanwijzingen van achtergebleven OO aangetroffen.

5.5 Archieven Luchtfotocollecties

Bron: Dotka.com

De digitale fotocollecties van de Topografische Dienst Kadaster 1940-1945 en Speciale Collecties Wageningen UR zijn geraadpleegd.

Uit de totale collectie is één foto van Simpelveld aangetroffen en hierboven afgedrukt.
Deze foto is van grote hoogte genomen, hierop zijn geen sporen van oorlogshandelingen waar te nemen.

De foto beslaat het gebied aangegeven binnen het rode kader.

Conclusie: In de collectie Dotka.com is geen bruikbare luchtfoto foto aangetroffen.

6 ANALYSE VAN BRONNEN

6.1

- Literatuur

Resultaat: In de geraadpleegde literatuur zijn geen aanwijzingen gevonden welke wijzen op de oorlogshandelingen in de omgeving en mogelijk ook binnen het projectgebied. Feitelijke aanwijzingen om exacte locaties van mogelijke OO binnen het projectgebied op te tekenen zijn niet gevonden.

Conclusie: Op basis van informatie verkregen uit meerdere literatuurbronnen is het onderzoeksgebied niet verdacht op de aanwezigheid van OO.

6.2 Archieven

- Opgave van uitgevoerde bombardementen te Simpelveld

Resultaat: In de geraadpleegde archieven neergekomen vliegtuigen en bombardementsgegevens zijn geen aanwijzingen gevonden welke wijzen op de aanwezigheid van OO.

Conclusie: Op basis van informatie verkregen uit archieven neergekomen vliegtuigen en bombardementsgegevens is het onderzoeksgebied niet verdacht op de aanwezigheid van OO.

6.3

- Opgave geruimde explosieven

Resultaat: Uit de opgave van geruimde explosieven door EODD blijkt dat in de nabijheid van het projectgebied OO zijn geruimd. Binnen het projectgebied zijn geen meldingen bekend.

Conclusie: Op basis van informatie verkregen uit archieven EODD is het projectgebied niet verdacht op de aanwezigheid van OO.

6.4

- Analyse van luchtfoto's

Resultaat: Er zijn geen foto's aangetroffen van het onderzoeksgebied.

Conclusie: Analyse van luchtfoto's geeft geen informatie over het onderzoeksgebied.

7. AFBAKENING GEBIEDEN

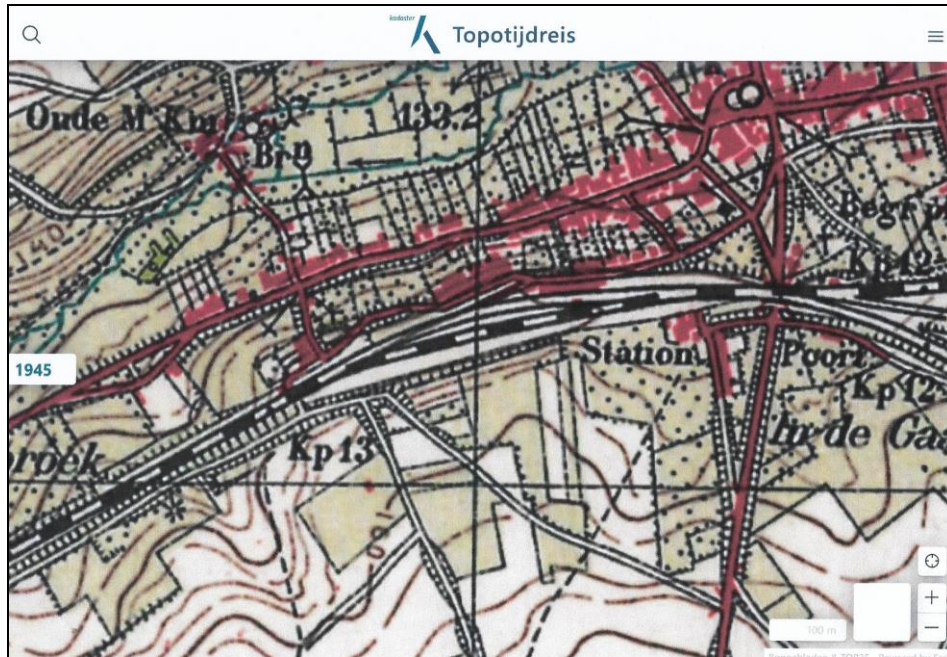
Projectgebied zoals aangeleverd door de opdrachtgever

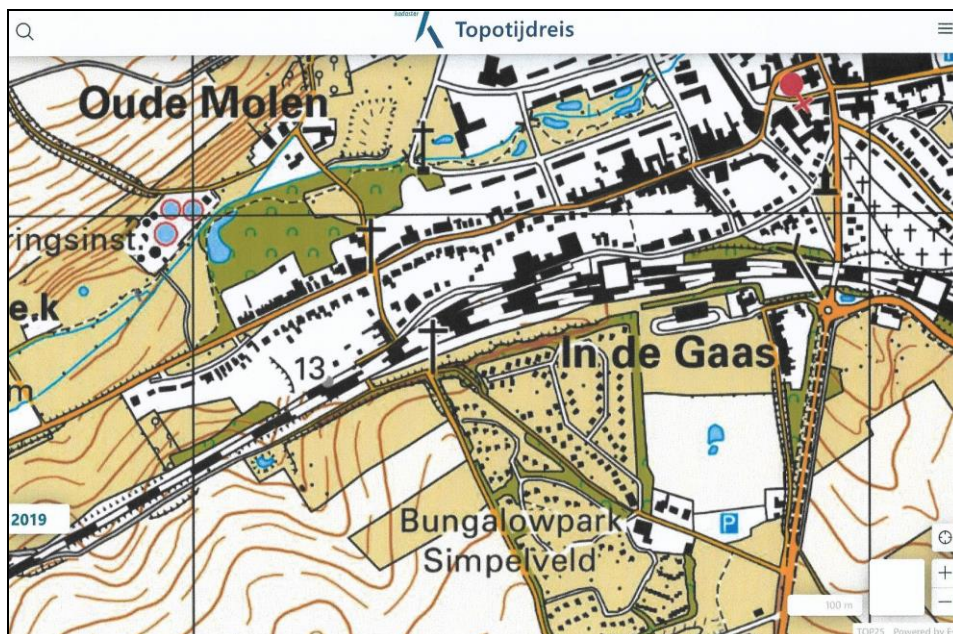
Plangebied gelegen binnen het rode kader

8. CONTRA- INDICATIE

Het huidige wegenpatroon is nog nagenoeg gelijk aan de ligging ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. De bebouwing binnen het onderzoeksgebied is na de oorlog uitgebreid. Aangenomen mag worden dat bij het uitvoeren van naoorlogse grondwerkzaamheden binnen het onderzoeksgebied, eventueel aangetroffen explosieven zijn geruimd. Vergelijk tussen onderstaande kaarten geeft de wijzigingen in het grondgebruik in de naoorlogse periode aan.

Top. kaart 1945 Bron: Topotijdreis

Top. kaart 2019 Bron: Topotijdreis

9. CONCLUSIE

Op basis van bronnenmateriaal (literatuur en archieven) kan gesteld worden dat er geen feitelijke aanwijzingen zijn aangetroffen welke duiden op OO of delen daarvan binnen het onderzoeksgebied.

- Het projectgebied is **niet verdacht van OO**.

10. Advies

Het onderzoeksgebied OO is aangemerkt als **niet verdacht van aanwezige Ontplobbare Oorlogsresten..**

Wij adviseren de voorgenomen werkzaamheden op reguliere wijze uit te voeren, met inachtna-me van het: Protocol “Toevalstreffer OO uit de 2e WO”.

11. Bijlage

Protocol “Toevalstreffer OO uit de 2e WO”

Wat te doen bij het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten (hierna OO) uit de 2e WO.

- ☐ Verdacht object gevonden (werknemers informeren)
- ☐ Aannemer legt het werk stil.
- ☐ Aannemer belt met de politie en gemeente Beleidsmedewerker Integrale Veiligheid
- ☐ De politie geeft een melding door aan het EODD
- ☐ De ruimploeg van de EODD komt vervolgens om het OO onschadelijk te maken
- ☐ Indien een ontplofbare oorlogsrest onschadelijk moet worden gemaakt informeert de politie, of de beleidsmedewerker Integrale Veiligheid of de burgemeester.

Indien voor de ruiming van een conventioneel explosief een woongebied moet worden ontruimd dan zal de burgemeester de nodige (nood)maatregelen treffen.

Indien de grondroerende werkzaamheden door een SC-OOO gecertificeerde aannemer worden uitgevoerd zal de senior explosievendeskundige van de aannemer bij aanwezigheid van een conventioneel explosief de politie en de toezichthouder voor het project alarmeren. Indien er daadwerkelijk een conventioneel explosief onschadelijk moet worden gemaakt wordt de burgemeester en de ambtenaar Openbare orde en Veiligheid geïnformeerd.

De vertaling van dit algemene protocol naar een protocol voor de verschillende onderdelen die tijdens de grondroerende werkzaamheden te maken hebben/krijgen met OO ziet er als volgt uit.

Protocol voor de aannemer

- Verdacht object gevonden (werknemers informeren).
- Werkzaamheden nabij verdacht object staken.
- Direct contact opnemen met de politie (0900-8844) en de directie op de hoogte stellen.
- Het verdachte object in de gaten houden tot de politie/directie op locatie is (vrij houden van toeschouwers, omwonenden en personeel).
- De werkzaamheden kunnen weer worden hervat op aanwijzingen van de directie.

12. Nieuwe regelgeving per 1 januari 2021

De eisen aan het Vooronderzoek zijn uit het CS-OOO geschrapt. Door opdrachtgevers, opdrachtnemers en het Platform Blindgangers wordt hard gewerkt aan de afronding van een privaat Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse OO. Op www.vomes.nl vindt u hierover meer informatie.

OO onderzoeksbepaling in Arbobesluit

Op 1 januari 2021 zal de wijziging van artikel 4.10 van het Arbobesluit in werking treden met een nieuwe specifieke onderzoeksbepaling. Als er gevaren zijn voor de veiligheid en gezondheid van werknemers door de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten, moet hiernaar een oriënterend onderzoek worden ingesteld (lid 2). Een nader onderzoek is vereist als de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten die gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid of gezondheid van werknemers niet kan worden uitgesloten (lid 3). Als er gevaar bestaat voor de veiligheid of gezondheid van werknemers door de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten moeten deze worden opgespoord of worden andere passende maatregelen getroffen (lid 4).

Er zijn nog wel de nodige vragen over hoe deze nieuwe wettelijke bepalingen in de praktijk precies moeten worden uitgelegd. Het ontwikkelen van praktische handvatten daarvoor is een uitdaging voor 2021.